

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Kemikaliesmarta miljöer i förskola och grundskola

Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut till barn- och utbildningsnämnden

1. Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till handlingsplan för kemikaliesmarta grundskolor i Tyresö kommun antas.
2. Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till ändringar i handlingsplan för kemikaliesmarta förskolor i Tyresö kommun antas.

Barn- och utbildningsnämndens förslag till kommunstyrelsen för beslut i kommunfullmäktige

1. Barn- och utbildningsnämndens förslag till handlingsplan för kemikaliesmarta grundskolor i Tyresö kommun antas.
2. Barn- och utbildningsnämndens förslag till ändringar i handlingsplan för kemikaliesmarta förskolor i Tyresö kommun antas.

Elisabet Schultz
Förvaltningschef

Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram handlingsplan för kemikaliesmarta grundskolor i Tyresö kommun. Handlingsplanen syftar till

att stödja arbetet med att minska hälsofarliga ämnen i barnens vardag. Handlingsplanen innehåller en teoretisk översikt om kunskapsläget samt konkreta åtgärder för förskolorna och grundskolorna att genomföra. Målet med handlingsplanen är att fasa ut antalet ämnen med särskilt skadliga egenskaper i barns vardag.

Beskrivning av ärendet

Kemikalier i vardagen

Kemiska ämnen är byggstenar till allt levande och icke-levande material och kan förekomma både naturligt och på konstgjord väg.

Ämnen som tillverkas syntetiskt finns i nästan allt som omger oss i vardagen; mat, möbler, kläder, hygienartiklar, elektronik och bilar. Ofta tillsätts framställda ämnen för att få fram en särskild önskad funktion i produkten. Det kan till exempel vara för att göra en textil vattenavstötande, en plast mjuk eller en metallyta blank.

I samband med att vi människor efterfrågar och konsumerar allt fler produkter har också tillverkningen av nya kemikalier ökat markant. Den tekniska utvecklingen av kemikalier går idag så snabbt framåt att både kemikalielagstiftningen och forskningen om kemikalierisker har hamnat efter. Det finns därför många ämnen som tillåts idag som vi inte vet om de uppfyller kemikalielagstiftningens lagkrav eller tillåtna gränsvärden.

Farliga kemikalier

Forskare är idag eniga om att människor dagligen utsätts för en mängd olika farliga kemiska ämnen som kommer från de vardagsprodukter vi använder.

Stor uppmärksamhet har riktats mot hormonstörande ämnen som visats leda till en störd könsutveckling och minskad fertilitet bland vuxna och unga samt fosterskador hos ofödda barn. WHO rapporterar att folkhälsan är hotad om framtida generationers reproduktionsförmåga försämras.

Andra dokumenterade effekter av hälsofarliga ämnen har visat sig orsaka hormonrelaterad cancer, nervstörningar, fetma, diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar astma, allergier, infektioner och autonoma sjukdomar.

Ämnen som finns inbundet i material frigörs ständigt till omgivningen och kan till exempel ansamlas i luftens dammpartiklar, livsmedel eller dricksvatten.

Barn – en känslig målgrupp

Små barn och unga är en känslig målgrupp för farliga kemikalier. Det beror på att deras organ och kroppsfunktioner så som hjärnan, hormonsystemet och immunförsvaret inte är färdigutvecklade. Barn får även i sig en större mängd främmande ämnen dagligen i jämförelse med vuxna. Det beror på att barn både andas snabbare och äter och dricker mer i förhållande till sin kroppsvikt.

Vid hudkontakt kan ämnen som finns inbundet i olika material läcka ut och absorberas genom huden. Särskilt utsatta är därför de yngsta barnen som vanligtvis utforskar sin omgivning genom att känna och smaka på föremål. Yngre barn rör sig även mer på golvet och andas därför in fler dammpartiklar där skadliga ämnen kan ha ansamlats.

Förskolan och grundskolan är den plats där barn tillbringar största delen av sin vakna tid. Därför är det viktigt att arbetet med att minska farliga kemikalier sker kontinuerligt och medvetet.

Varför handlingsplaner?

Dessa handlingsplan har tagits fram i syfte att minska barns exponering för skadliga kemikalier i Tyresös förskolor och grundskolor. Handlingsplanerna tar utgångspunkt i Naturskyddsföreningens projekt ”Giftfri förskola” från 2013 vars mål var att minska barns exponering för farliga kemikalier i förskolor. Fokus ligger på att fasa ut ämnen med särskilt skadliga egenskaper, som hormonstörande samt allergi- och cancerframkallande ämnen i såväl kommunens förskolor som grundskolor.

Handlingsplanen ligger i linje med Agenda2030 och hur Sverige ska arbeta utifrån den ekologiska dimensionen. De mål som främst berörs är mål 3 som handlar om god hälsa, mål 4 som är god utbildning, mål 6 är att säkerställa rent vatten och 15 som bland annat innebär att skydda, återställa och främja biologisk mångfald.

I handlingsplanerna innehåller åtgärder som ska hjälpa Tyresö kommuns förskolor och grundskolor att bli kemikaliesmarta. Åtgärderna har en tydlig ansvarsbeskrivning där rektorer, personal inom barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter, upphandlingsenheten samt lokalvårdsenheten och fastighetsavdelningen gemensamt ansvarar för att följa handlingsplanens åtgärder.

Handlingsplanen för förskola beslutades i kommunledningsgruppen under 2019 och har till kommunstyrelsens sammanträde reviderats vilken tas upp för nytt beslut.

Handlingsplanerna berör alla kommunala förskolor och grundskolor i Tyresö men även fristående skolor rekommenderas ta del av den. På så sätt kan fler barn i Tyresö ta del av goda kemikaliesmarta miljöer.

Konsekvenser av förslaget

Förslaget till beslut föreslås finansieras inom ramen för Barn- och utbildningsförvaltningens verksamhetsområden. I nivå två (gul) och tre (röd) finns behov av kort- och långsiktig satsning att göras inom de alla verksamhetsområden som berörs av handlingsplanens åtgärder.

En prövning av barnets bästa har inte genomförts då ärendets karaktär tillgodoser barnets rättigheter främst i förhållande till artikel 24, rätten till bästa möjliga hälsa.